

TÜRKİYE PSİKIYATRİ DERNEĞİ

PSİKIYATRİ MESLEK ETİĞİ İLKE VE KURALLARI

Giriş

Türkiye Psikiyatri Derneği (TPD) Türkiye’de mesleğini uygulayan psikiyatri hekimlerinin çatı meslek örgütüdür.

TPD, üyelerinin sürekli eğitimi ve sürekli mesleki gelişimi, psikiyatri hizmetlerinin niteliğinin yükseltilmesi ve geliştirilmesi, hasta ve hasta yakınlarının savunuculuğu ve her yönden desteklenmesi ve toplumun bilgilendirilmesi için çalışır. Tüm bu amaçlar doğrultusunda yerel ve merkezi karar vericiler ve yöneticilerle birlikte yapılan çalışmalara katılma sorumluluğunu üstlenir.

TPD, bu çalışmaların tümünü en yüksek etik standartları sağlayarak yürütür. Psikiyatri Meslek Etiği İlke ve Kuralları, bu standartların psikiyatri hekimlerine ve topluma bildirimidir.

Psikiyatri Hekimliği Meslek Etiği İlke ve Kuralları, uluslararası sözleşmeler, bildirgeler ve başta hekimlik etik ilkeleri olmak üzere ulusal ve uluslararası etik ilke ve kuralları temel alır, düzenli olarak gözden geçirilir ve güncellenir.

Bu metin, psikiyatri hekimlerinin mesleki eğitim almaya başladıkları andan itibaren ve tüm meslek yaşamları boyunca uymaları gereken ilke ve kuralları içerir.

1. Bölüm: Genel İlkeler

Psikiyatri Hekiminin Yükümlülükleri

Madde 1. Mesleğin saygınlığı iyi hekimlikten geçer; bu saygınlık toplum ve bireylerle kurulan güven ilişkisine dayanır.

Psikiyatri hekimi toplum ruh sağlığının korunması ve ruhsal hastalıkların önlenmesi, ruhsal bozukluğu olanların tanınması, değerlendirilmesi, tedavisi, esenlendirmesi ve ruh sağlığının geliştirilmesinden sorumludur. Çağdaş bilimsel bilgiler ve etik ilkelerle uyumlu en iyi tedaviyi sunarak hastalara ve yakınlarına hizmet verir. Bu hizmeti verirken genel tıp etiği ilkelerine ve psikiyatri hekimliği etik kurallarına uyar.

Mesleğini en iyi şekilde uygulayabilmek için sürekli eğitimin gerekli olduğunu bilir. Psikiyatri alanındaki bilimsel gelişmeleri yakından izler, bunları uygulamalarına yansıtır ve yeni bilgileri meslektaşlarıyla paylaşır. Araştırmalarının amacı psikiyatri alanındaki bilimsel bilgiye katkıda bulunmaktır.

Ruh sağlığı hizmetinin genel sağlık hizmetinin bir parçası olduğu ve bir ekip içerisinde verildiğinin bilinciyle, gerektiğinde diğer tıp mensupları ya da ruh sağlığı alanında çalışanlar ile iş birliği yapar. Bu iş birliğinde diğer disiplinlerde ya da ruh sağlığı hizmet sunumunda çalışanların eğitim, beceri ya da etik nitelikler açısından yetkin olup olmadıklarını göz önünde tutar.

Psikiyatri hekimliği meslek sınırları içinde yer alan hekimlik görev ve yetkilerini farklı meslektaşlarına, diğer ruh sağlığı çalışanlarına ve tıp dışı kişilere devretmez.

Madde 2. Psikiyatri hekimi sağlık hakkının sosyal belirleyicilerle birlikte bütünsel bir yaklaşımla olanaklı olduğunun ve bu hakkın gerçekleştirilmesi yönündeki toplumsal sorumluluğunun farkındadır. Toplumsal adalet ve herkes için eşitliğin uygulayıcısı ve savunucusudur.

Hekimin Yansızlığı

Madde 3. Psikiyatri hekimi her durumda hastaları arasındaki siyasal görüş ve politik aidiyetler, dini inanç, milliyet, etnik köken, yurttaşlık bağı, ırk, renk, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi ve cinsel yönelim, yaş, medeni durum, gebelik, suç geçmişi, özgürlüğünden yoksun bırakılma durumu, engellilik, bedensel ve ruhsal hastalıklar ve özellikler, sosyoekonomik durum, sağlık güvencesi bakımından farklılıkların görevini engellemesine izin vermez. Hasta ve yakınlarına karşı onur kırıcı, dışlayıcı ya da ayrımcılık içeren herhangi bir davranışta bulunmaz, kendi değerlerini dayatmaz.

Sır Saklama Yükümlülüğü

Madde 4. Psikiyatri hekimi sır saklamakla yükümlüdür. Mesleğini uygularken edindiği, hastası ve bağlantılı kişilere ilişkin tüm bilgileri tıbbi, kurumsal ve yasal zorunluluklar çerçevesinde gizli tutar. Bu gizlilik, hastası ile tedavi ilişkisi sonlandıktan, hatta hastası öldükten sonra da devam eder.

Kişisel sağlık verilerini yasal temsilci, aile yeleri veya bakım veren gibi nc kişilerle ancak hastanın bilgisi ve onamı doğrultusunda ya da yasaların zorunlu kıldığı hallerde paylaşır. Karar verme yetisine sahip hastalara bilgi paylaşımı ve aktarımının gerekçesini, sınırlarını, bilginin paylaşılmaması durumunda ortaya çıkabilecek sonuçları açıklar. Karar verme yetisi bozulmuş ya da ocuk ve ergen hastaların bilgilerini hastanın çıkarına olacaksa aile yeleri, bakım verenler veya yasal temsilcilerle paylaşır. Hastanın kendisi veya başka kişiler için ciddi ve yakın bir tehlike oluşturduğu kanaatine vardığında, bu durumu, nlem alabilecek ya da koruma sağlayabilecek kişi veya kurumlara bildirir. Hastanın onamı olsa da hastaya zarar verebileceğini düşündüğü bilgileri nc kişilere açıklamaz.

Muayene, tetkik ve tedavi sürecinde oluşturduğu kayıtlarda yer alan hastasına ait bilgileri en iyi şekilde korur; kişisel verileri koruma mevzuatı çerçevesinde bireysel sorumluluğunun ve kurumların sorumluluklarının farkındadır; kişisel sağlık verilerinin gizliliği konusunda hastasını bilgilendirir. Sağlık verilerini toplum yararı için, bilimsel bilginin geliştirilmesi amacıyla, kişisel bilgilerden arındırılmış olarak kullanabilir.

Kitle İletişim Araçları, Geleneksel Medya, Yeni Medya ve Diğer Yayın Ortamlarında Yer Alma

Madde 5. Psikiyatri hekimi kitle iletişim araçları, geleneksel medya, yeni medya ve diğer yayın ortamlarında psikiyatri hekimi kimliği ile yaptığı paylaşımlarda ve bu ortamlarla kurduğu ilişkilerde, genel meslek etiği ilke ve kurallarına uygun olarak dürüstlük, saygınlık, özerkliğe saygı, zarar vermeme ve yarar sağlama ilkelerini dikkate alır. İnsan onurunu gözetir, hastalarının, meslektaşlarının ve psikiyatri hekimliği mesleğinin onurunu korumaya özen gösterir ve zedelemekten kaçınır. Bireyleri ve toplumu bilgilendirerek ruh sağlığının korunmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunur. Paylaşımlarında yer alan bilgilerin doğru, yorumların bilimsel bilgiye uygun, tarafsız ve nesnel olmasından sorumludur. Kitle iletişim araçları ve diğer yayın ortamlarında, kişilere onların muayenesi anlamına gelebilecek sorular sormaz, tanı koymaz, yorum yapmaz ya da öneride bulunmaz. Bu ortamlarda muayene etmediği kişilere tanı koymaz, onlar hakkında ruhsal bir değerlendirmede bulunmaz.

Muayene ettiği kişilerle ilgili bilgi vermez. Sır saklama yükümlülüğü kamuoyu önünde, kitle iletişim araçları ve diğer yayın ortamlarında da devam eder.

Hastanın güvenliği, eğitim ve bilimsel amaçlar dışında hastasının görüntülü veya sesli kaydını almaz, alınmasına izin vermez. Bu amaçlarla alınacak kayıtlar için hastadan ya da yasal temsilcisinden aydınlatılmış onam alır. Hastaya ya da yasal temsilcisine istediği zaman onamı geri çekebileceği bilgisini verir. Toplum bilgilendirme amacı dışında bir kitle iletişim aracında yayımlanması için hastalarla konuşma yapılmasına aracı olmaz.

Uzman Görüşü Sunma, Toplum Bilgilendirme ve Eğitim Etkinlikleri

Madde 6. Psikiyatri hekimi kitle iletişim araçları ve diğer yayın ortamları aracılığıyla toplumu ruhsal bozukluklar ve ruh sağlığı konularında doğru ve bilimsel olarak bilgilendirir ve aydınlatır. Bu ortamlarda yapılan bilgilendirmelerde mesleki sınırları gözetir. Topluma yanıltıcı veya yanlış bilgiler verilmesine karşı çıkar. Ruhsal hastalıklar konusunda toplumda ön yargı, kaygı, damgalama yaratabilecek ve tedaviyi engelleyebilecek tutum ve davranışlardan kaçınır.

Kamuoyu önünde toplumun tüm bileşenlerini kapsayıcı bir dil kullanır ve damgalayan, ayrımcılığa neden olan açıklamalar ve yorumlarda bulunmaz.

Toplumun genelini ilgilendiren olağandışı hallerde kitle iletişim araçları ve diğer yayın ortamları aracılığıyla ruh sağlığının korunmasına, desteklenmesine ve güçlendirilmesine katkıda bulunur. Yanlış yönlendiren ve paniğe yol açan açıklamalar yapmaz.

Tanıtım ve Reklam Faaliyetleri

Madde 7. Psikiyatri hekimi mesleğini uygularken reklam yapmaz. Talep ve haksız rekabet oluşturan tanıtım ve bilgilendirme yapmaz, ilaç endüstrisi firmalarının, özel sağlık ve eğitim

kuruluşlarının reklamlarında yer almaz, bilimsel çalışmalarının sunumuna ticari bir görünüm vermez.

Geçmişte ya da güncel olarak muayene ya da tedavi ettiği kişileri reklam ve tanıtım amacıyla kullanmaz.

Hekimlik Dışı Uygulamalar ve Yöntemler

Madde 8. Psikiyatri hekimi herhangi bir muayene, tanısal değerlendirme ve tedavi girişimi için bilim dışı uygulamaları kullanmaz ve önermez. Hastasını bilim dışı uygulamalar yapan kişi ya da kişilere yönlendirmez. Hastasına bu tür uygulamaların zararlı olabileceğini ve tedaviyi aksatabileceğini açıklar.

Muayenesiz Tedavi Uygulamama

Madde 9. Psikiyatri hekimi mesleki uygulamalarından sorumludur, bütün kararlarını ve eylemlerini gerekçelendirme yükümlülüğünü taşır.

Hastasına tedavi önermeden önce hastanın durumu hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olur. Acil durumlarda hastanın tanı ve tedavisi ile ilgili kararları öncelikli ve gerekli bilgiler üzerinden verir. Tıbben zorunlu durumlar ve eğitim amacı dışında muayene etmediği hastaya tedavi önermez.

Tetkik ve Tedavi Kurumları ile İlişkiler

Madde 10. Psikiyatri hekimi hastasına gereksiz harcama yaptırmaz ve yararı olmayacağını bildiği bir inceleme veya tedaviyi önermez. Özel hastane ve diğer tedavi kurumlarına, laboratuvar ve ileri inceleme merkezlerine maddi çıkar karşılığı hasta göndermez. Hastaların kendisine yönlendirilmesini sağlamak amacıyla maddi çıkar karşılığında aracılık yapan kişi ve kuruluşlardan yararlanmaz.

Endüstri ile İlişkiler

Madde 11. Psikiyatri hekiminin ilaç ve öteki tıbbi teknoloji içerikli endüstrilerle kuracağı ilişkilerin etik dayanağı bilimsel iş birliğidir. Psikiyatri hekimi bu ilişkinin hastaların tedavisini olumsuz etkilememesini en üst düzeyde gözetir.

İlaç endüstrisi ile iş birliği içinde gerçekleştirilecek bilimsel etkinliklerde mesleki özerkliği ve nesnellliği ödünsüz uygular.

Eğitsel veya bilimsel etkinlik için verilenler dışında destek kabul etmez. Bu amaçla verilen aynı ya da nakdi desteği içeren her türlü ilişkiyi açık ve net bir şekilde açıklar.

2. Bölüm: Hasta Hakları ve Hekim-Hasta İlişkileri

Tedavi Hakkı

Madde 12. Psikiyatri hekimi herhangi bir gerekçeyle kişinin tedavi hakkını engellemez.

Aydınlatılmış Onam Alma

Madde 13. Psikiyatri hekimi değerlendirme, tanı, tedavi ya da araştırma amacıyla yapacağı her türlü tıbbi ve ruhsal müdahale öncesinde hastaya uygulanacak işlemin nedeni, amacı, türü, yöntemi, riskleri, olası etki, yan etki ve sonuçları, müdahaleyi reddetme durumunda ortaya çıkabilecek olası riskler ve varsa başka tedavi seçenekleri hakkında bilgi verir. Hastanın karar verme yeterliliği ölçüsünde aydınlatılmış onam sürecine katılmasını sağlar. Hastadan verilen bilgileri anlamış olması koşuluyla onam alır.

Hastanın kendi ruh sağlığı konusunda karar verme yeterliliğini engelleyecek derecede bir ruhsal hastalığının olduğu durumlarda, hastanın yararını güvence altına almak üzere, yasal temsilcisinden ya da bakım verenden aydınlatılmış onam alır.

Hastaya, yasal temsilcisine veya bakım verenine tıbbi müdahale için verdiği onamı, sürecin herhangi bir aşamasında geri alma hakkı olduğu konusunda bilgi verir.

Hastanın hastalıkla ilişkili konularda bilgilendirilmeme hakkını kabul eder.

Hastanın Tedaviye Karar Verme ve Tedaviyi Reddetme Hakkı

Madde 14. Psikiyatri hekimi tedaviye karar verirken hastanın iradesi ve tercihini dikkate alır, her hastanın karar verme yeterliliği ölçüsünde karar sürecine katılımını sağlar.

Hastasının özerk ve özgür bir kişi olduğunu bilerek, saygı ve güven duyarak en az kısıtlayıcı tedavi girişimlerini uygular.

Hastanın kendisi veya çevresi için yakın ve ciddi tehlikelilik halinin olmadığı durumlarda hastanın tedaviyi reddetme hakkını kabul eder. Hastayı kararının olası sonuçları hakkında aydınlatma sorumluluğunu yerine getirir.

İstemsiz Bakım ve Tedavi

Madde 15. Psikiyatri hekimi hastanın bakımını sağlamak ve hastanın veya diğer kişilerin güvenliğinden emin olmak için başka bir seçenek olmadığında istemsiz bakım ve tedavi uygulamalarına başvurur. İstemsiz bakım ve tedaviyi yalnızca hasta ciddi bir ruhsal hastalık nedeniyle karar verme kapasitesi önemli ölçüde etkilenip kendisi veya çevresi için tehlikeli olmaya devam ettiği sürece sürdürür. Sürecin her aşamasında istemsiz müdahaleleri istemli hale getirmek için çaba gösterir.

Tedaviyi Üstlenmeme Hakkı

Madde 16. Psikiyatri hekimi hastanın hayati tehlikesinin bulunduğu durumlar dışında hastanın sağlık hizmetine erişim hakkını sınırlamamak ve engellemek koşulu ile gerekçelerini açıklayarak hastaya hizmet vermekten çekilebilir.

Üçüncü Tarafalara Karşı Sorumluluk ve Adli Süreçler

Madde 17. Psikiyatri hekimi adli değerlendirmelere katılırken hasta hekim ilişkisinin etik ilke ve değerlerine bağlı kalır.

Adli psikiyatri süreçlerinde mahkemeye ya da idareye karşı sorumlu olmasının hastaya olan sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağını bilir.

Adli ya da idari raporlama süreçlerinde görüşmenin mahkemeye ya da idari makamlara raporlanacağı yönünde kişiye bilgi verir. Bu görüşmenin kişi için olumlu ya da olumsuz etkileri olabileceğini, kişinin bunu bilerek görüşmeyi sürdürme ya da sona erdirmeye hakkı olduğunu bildirir.

Bilirkişi olarak değerlendirme yaptığında görevini dürüst, tarafsız, nesnel olarak ve gizlilik kurallarına göre yerine getirir, etki altında kalmadan bağımsız olarak ruh sağlığı alanındaki bilimsel kanıta dayalı verilere göre tıbbi kanaatini bildirir. Değerlendirilen kişinin acil tıbbi tedavisi gerektiğinde tedaviye erişimin sağlanmasının öncelikli olduğunu bilir ve buna göre davranır.

Yasaların zorunlu kıldığı haller dışında mesleki ilişki içinde olduğu hasta ile ilgili tanıklıktan ve bilirkişilikten çekilebilir.

Kişisel verilerin yargı organları tarafından istenmesi halinde ilgili kanunu ve ne amaçla istendiğini dikkate alarak hastasını bilgilendirir ve onamını ister. Bunun mümkün olmaması halinde yargı organından bilgilendirme yapılmasını ve onam alınmasını talep eder. Mahkemenin kesin talebi olması halinde gizliliğe dikkat edilmesini belirterek kişilik haklarına ve hassas kişisel verilere dikkat ederek bilgi paylaşabilir.

Hasta-Hekim İlişkisi Dışına Çıkmama

Madde 18. Psikiyatri hekimi geçmişte veya halen hasta hekim ilişkisi içinde olduğu kişilerle tanı ve tedavi amacının dışında bir ilişki kurmaz.

Hastayla oluşabilecek sosyal karşılaşmaları hekimliğin etik ilkeleri çerçevesinde sınırlı tutar. Muayene ve tedavi ücreti dışında hastasından herhangi bir maddi ya da başka bir karşılık beklemez ve önerilince kabul etmez. Hastasıyla çıkar elde etmeye ya da yarar sağlamaya yönelik herhangi bir ilişkiye girmez. Hastasına herhangi bir cinsel yakınlıkta bulunmaz.

Psikoterapiler

Madde 19. Psikoterapi eğitimi, psikiyatri eğitiminin temel bileşenlerinden biridir. Psikiyatri hekimi psikoterapi uygulamalarına ruhsal ve bedensel muayeneyi kapsayan bütüncül bir değerlendirme sonrasında hastanın gereksinimi doğrultusunda ve onamını alarak başlar.

Kendi yetkin olduğu yöntemi ya da yöntemleri tek seçenek olarak sunmaz, kendisinin yetkin olmadığı ancak hastanın yararlanabileceği seçeneklerin varlığında hastasını bilgilendirir ve yönlendirir.

Telepsikiyatri

Madde 20. Psikiyatrik hizmet sunumunda hekim ile hastanın yüz yüze görüşmesi esastır. Psikiyatri hekimi telepsikiyatri uygulamalarını yüz yüze psikiyatrik hizmet sunumuna ulaşmakta zorluk yaşayan hastalar için kullanır. Telepsikiyatri uygulamalarında yüz yüze psikiyatrik hizmet sunumundaki etik ilkeler geçerlidir.

3. Bölüm: Meslektaşlar Arası İlişkiler

Meslektaşlar Arasında Saygı

Madde 21. Psikiyatri hekimi tüm hekimler ve insan sağlığı ile uğraşan öteki meslek mensupları ile karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler kurar. Bu ilişkilerin mesleğin saygınlığını koruyacak nitelikte olmasını gözetir.

Mesleki Dayanışma

Madde 22. Psikiyatri hekimi meslektaşlarının, tıpta uzmanlık ve tıp öğrencilerinin ruh sağlıklarını, iyilik hallerini korumak ve geliştirmek için çaba harcar. Mesleki yönden onur kırıcı ve haksız saldırılara uğrayan meslektaşlarının ve öğrencilerinin haklarını savunur. Hiyerarşiden (eğitcilik, amirlik vb.) kaynaklanan yetki ve gücünü onlara zarar verecek şekilde kullanmaz.

Meslektaşlarının Hastalığı

Madde 23. Psikiyatri hekimi meslektaşlarının ve öğrencilerinin sağlığını gözetir, ruh sağlığının korunmasına yönelik önlemler alır. Bir meslektaşının veya öğrencisinin ruh sağlığının bozulduğunu fark etmesi halinde sağlığına kavuşması için onu destekler, gerektiğinde kurumsal iş birliği sağlayarak ve mahremiyeti gözeterek tedavi için uygun şekilde yönlendirir. Kendisine tedavi için başvurmadığı sürece bir meslektaşının veya öğrencisinin tedavisini üstlenmez.

Yetkinlik Dışına Çıkmama

Madde 24. Psikiyatri hekimi gerçeğe aykırı olarak kendini bir konuda uzman ya da yetkin olarak göstermez.

Eğitim ve Denetim-Gözetim Sorumluluğu

Madde 25. Psikiyatri hekimi mesleki bilgisini meslektaşları ve öğrencileriyle paylaşır.

Eğitim veren psikiyatri hekimi eğitim süreçlerinde farklı görüş ve düşüncelerin konuşulup tartışılabildiği bir ortamın yaratılmasını sağlar.

Uzmanlık ve tıp öğrencilerinin eğitim haklarına özen gösterir, verilen eğitim ile sağlık hizmetinin dengesini dikkate alır. Eğitim süreçlerinde yer alanlar da dahil olmak üzere hastaların eksiksiz ve uygun ruh sağlığı hizmeti almakla ilgili haklarının korunmasına özen gösterir. Eğitim alanın eğitim sürecinde uygun mesleki bilgi ve beceri kazanmasını sağlar, eğitim sonrasında da destek ve rehberliğini sürdürür.

Ruh sağlığı alanındaki eğitimleri bilimsel ve etik standartlara uygun olarak verir. Klinik uygulama yetkisi veren eğitimleri klinik uygulama içinde ve denetim-gözetim altında gerçekleştirir.

Temel eğitimi ruh sağlığı mesleklerinden olmayanlara psikiyatrinin klinik uygulama alanlarında yetki kazandırmak amacıyla düzenlenen eğitimlerde yer almaz.

4. Bölüm: İnsan Hakları

İnsan Haklarına Saygı Gösterme, Ayrımcılık ve Damgalamanın Karşısında Olma

Madde 26. Psikiyatri hekimi insan onuruna saygı gereği insan hakları ve temel özgürlüklerin doğal savunucusudur.

Mesleğin doğası nedeniyle insan hakları ihlallerinin tanığı olup bu ihlallerin ortaya çıkarılması, belgelendirilmesi ve engellenmesinde sorumluluk taşır.

Hastalar, çalışanlar, eğitim öğretim ilişkisi içinde olduğu kişiler, araştırmaya katılan gönüllüler, meslektaşları ve diğer meslek grupları ile ilişkisinde insan haklarına dayanan bir tutum sergiler ve ayrımcılık yapmaz. İçinde buldukları özel koşullar (hastalık, engellilik, belirli yaş grupları, cinsiyet, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet, etnik köken, göçmenlik vb.) nedeniyle toplumda dezavantajlı veya kırılgan durumda bulunanların yanında yer alır ve mesleğinin olanaklarını kullanarak hak savunuculuğu yapar.

Mesleki uygulamalarında tüm hastalarına aynı özen ve hassasiyet ile yaklaşır.

Ruhsal hastalıklarla ilgili her tür damgalanmanın ortadan kaldırılması için kişisel, mesleki ve toplumsal düzeyde mücadele eder.

Şiddetin her türlüşünün ve adaletli olmayan güç ilişkilerinin ruhsal sağlık ve iyilik hali üzerindeki yıkıcı etkisinin farkındadır. Koruyucu, önleyici, tedavi edici ve esenlendirici uygulamalarda,

ayrımcılığın ve şiddetin beden ve ruh sağlığına etkilerini gözetir ve ortaya çıkışını olabilecek en az düzeye indirmek için çalışır.

Silahlı kuvvetler, kolluk kuvvetleri veya güvenlik birimleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmış kişilerin sorgulanmasında hiçbir şekilde bulunmaz veya yardım etmez.

Toplumsal Cinsiyete Duyarlılık

Madde 27. Psikiyatri hekimi cinsiyet kimliği veya cinsel yönelimi nedeniyle ayrımcılığa maruz kalan gruplar (lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks vb.) lehine toplumsal cinsiyet eşitliğini destekler.

Cinsiyetçi iş bölümüne dayalı bakım yükünün kadınların ruh sağlığı ve iyilik hali üzerindeki yıkıcı sonuçlarının farkında olur.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, duygusal ve cinsel tacizin özellikle kadınların, çocukların ve cinsiyet kimliği veya cinsel yönelimi nedeniyle ayrımcılığa maruz kalan grupların (lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks vb.) ruh sağlığı ve iyilik hali üzerindeki yıkıcı sonuçlarının farkındadır. Yakın ilişkiler içerisindeki şiddeti ortadan kaldırmak, şiddete uğrayan kişinin mümkün olan en hızlı şekilde güvenliğini sağlamak ve şiddetin etkilerini iyileştirmek için çalışır.

Ruhsal değerlendirme ve müdahalede cinsel haklar ve üreme ile ilgili hakları gözetir.

Mesleki uygulamalarında kadının iyilik halini önceler, gebelik ve annelik temelli ayrımcılık yapmaz.

İşkence Yasağı

Madde 28. Psikiyatri hekimi her koşulda işkenceye karşıdır. İşkence görmüş ve buna bağlı ruhsal bozukluğu olan kişilerin tedavisi ile ilgilenir ya da tedavilerini sağlayacak kişi veya kurumlara yönlendirir. İşkence ve benzeri uygulamalara hiçbir koşulda katılmaz, yardımcı olmaz, gerçeğe aykırı rapor düzenlemez. Mesleki bilgi ve becerilerini işkence ve kötü muamelelerin belgelenmesi ve gerçeğin ortaya çıkarılması için kullanır.

Hiçbir koşulda insanlık dışı cezalandırma eylemlerinde değerlendirici ve uygulayıcı olmaz.

Tutuklu ve Hükümlü Muayenesi

Madde 29. Psikiyatri hekimi özgürlüğünden yoksun bırakılmış kişilerin (hükümlü, tutuklu, gözaltında tutulanlar vb.) muayenesini, tüm hastalarda olduğu gibi, hekimlik sanatını uygulamaya elverişli koşullarda, hastaların kişilik haklarına saygı göstererek yapar ve gizlilik haklarını korur.

Hastasını kelepçeli olarak veya kolluk kuvvetlerinin bulunduğu bir ortamda muayene etmez. Ağır şiddet davranışı gösterebilen hastalarda, hekim kendi güvenliğini sağlama hakkına sahiptir. Psikiyatri hekiminin, bu koşulların sağlanması için ilgililerden istekte bulunma hakkı ve sorumluluğu vardır. Psikiyatri hekimi uygun olmayan koşullarda muayene etmeye, baskı altında belge ve rapor yazmaya zorlandığında, bu durumu en kısa zamanda meslek örgütüne (Türk Tabipleri Birliği ve Türkiye Psikiyatri Derneği'ne) bildirir.

Muayene ve tedavi olanaklarını bilinçli olarak reddeden tutuklu ve hükümlülere bu davranışlarının sonuçlarının neler olabileceğini açıklar, zorla muayene veya tedavi yapmaz ve önermez.

İdam Cezası

Madde 30. Psikiyatri hekimi idam cezasına karşıdır. Hiçbir zaman idam cezası infazında bulunmaz, infaza yardımcı olmaz, idam cezasının uygulanması için hiçbir şekilde tıbbi hizmet vermez.

Savaşlar ve Diğer Olağandışı Durumlar

Madde 31. Psikiyatri hekimi her türlü savaş ve silahlı çatışmaya karşı barışı savunur. Savaşlar ve diğer olağandışı durumlarda evrensel nitelikteki tıbbi etik ilkeleri yansızlıkla uygular.

Olağandışı koşullarda çalışırken kendi bedensel ve ruhsal sağlığını gözetir.

Herkes İçin Nitelikli ve Erişilebilir Sağlık Hakkı

Madde 32. Psikiyatri hekimi herkes için kapsayıcı, erişilebilir ve nitelikli sağlık hizmetini savunur. Ruhsal hastalığı olan kişiler için adil ve uygun korunma, bakım, tedavi ve esenlendirme hizmetlerinin geliştirilmesi için çalışır. Herkesin anadilinde sağlık hizmeti alma olanaklarının sağlanmasını savunur ve çalışır.

Onurlu Ölme Hakkı

Madde 33. Psikiyatri hekimi herkesin onuruyla ölme hakkı olduğunu kabul eder.

Karar verme yeterliliğini bozan bir ruhsal hastalığa bağlı olmaksızın, özerk kararı doğrultusunda tedavisini reddeden kişilere saygı gösterir ve kişinin talebini de dikkate alarak gerekli psikiyatrik destek ve danışmanlık verme sorumluluklarını yerine getirir.

5. Bölüm: Tıbbi Araştırmalar ve Yayın Etiği

Psikiyatride Bilimsel Çalışmanın Özellikleri

Madde 34. Psikiyatride bilimsel araştırma uygulamalarında gözetilecek temel etik ilkeler yarar sağlama, zarar vermeme, dürüstlük, gizlilik, özerkliğe saygı, topluma saygı ve adaleti içerir.

Psikiyatri hekimi araştırmalarını kabul edilen bilimsel yöntem ve ilkelere uygun olarak, ilgili bilimsel bilgileri eksiksiz kullanarak ve en yüksek standartlarla uyumlu şekilde gerçekleştirir.

Bilimsel araştırmalarda etik ilkelerin ödünsüz olarak yaşama geçirilmesi ve hastaların, yakınlarının (*aile bireyleri, yasal temsilcisi, bakım verenleri vb.*) ve toplumun güveninin kazanılması için gerekli çabayı gösterir.

Yer aldığı bilimsel araştırmalarda yürürlükte olan yönlendirici veya bağlayıcı uluslararası ve ulusal düzenlemelere uyar.*

Bilimsel bir araştırmadan önce ilgili araştırma etik kurulundan onay alır ve araştırma boyunca etik kurul ile gerekli iş birliğini sürdürür.

Araştırmalarda hastanın haklarını ve bakımını uygunsuz bir şekilde etkileyebilecek olası çıkar çatışmaları ya da ikincil kazançların farkındadır ve bu çatışmalardan kaçınır. Bu bağlamda kendini övmez, öne çıkarmaz, kendinin ya da kurumların reklamını yapmaz, araştırmaya fon sağlayan kuruluşlarla çıkar ilişkisi kurmaz, kişisel hediye ve destek almaz.

Araştırmalarda Aydınlatılmış Onam

Madde 35. Psikiyatri hekimi araştırmalarda özerkliğe saygı ilkesi gereği aydınlatılmış onam alır. Hastaların araştırma için onam verme kapasitesinin değerlendirilmesinde yetkindir. Bu yetkinliğini sürekli kılmak, geliştirmek için çaba gösterir. Onam verme kapasitesi bozulmuş hastaların araştırmaya alınabilmesi için yasal temsilcilerinin (vasi, aile üyeleri gibi) onamına başvurur. Bu süreç, hastaların en yüksek yararının gözetilmesi, şeffaflık ve dürüstlüğün sağlanması için üçüncü bir kişinin tanıklığında gerçekleştirilir.

Psikiyatri hekimi hastaları, ailelerini, yakınlarını veya vasilerini araştırmaya katılım için zorlamaz. Araştırmaya katılım önerisinin reddedilmesi durumunda hastanın tedavisinin etkilenmesine izin vermez.

Araştırmalarda hastaların güvenliği ve esenliğini her durumda dikkate alır, araştırmalarda yer almanın taşıdığı olası riskler ve yararları hastaya net bir şekilde ve anlaşılabilir bir dille açıklar.

Araştırmalarda Gizlilik ve Veri Güvenliği

Madde 36. Psikiyatri hekimi araştırmanın tüm aşamalarında gizliliği korur, bu ilkenin hangi zorunlu koşullarda geçerliğini yitireceği konusunda hastaları veya yasal temsilcilerini bilgilendirir. Araştırma süresince tüm kayıtları zamanında, titizlikle ve denetlenebilir şekilde tutar. Araştırma verilerini yetkili olmayan herhangi bir kişinin ulaşamayacağı biçimde güvenlik önlemleri alarak yasal yönden zorunlu olan süre boyunca saklar.

Araştırmalarda Adalet İlkesi

Madde 37. Psikiyatri hekimi araştırmalarda adalet ilkesi doğrultusunda gönüllülerin adil seçimine özen gösterir ve kaynakların adil kullanılmasında sorumluluk üstlenir.

Araştırmalarda Yayın Etiği

Madde 38. Psikiyatri hekimi araştırma sonuçlarını genellenebilir bilgiye katkı sağlamak ve bilimi geliştirmek üzere yayımlar. Araştırmadan elde edilen olumlu ya da olumsuz tüm sonuçları hem topluma saygının gereği hem de toplumsal güvenin ve desteğin sürmesi amacıyla kamuoyu ve bilim dünyası ile paylaşır. Yanlı istatistiksel analizler yaparak sonuçlarda tahrifat yapmaz. Araştırma ya da araştırma sonuçlarını bildirmede dürüstlük ve şeffaflık ilkelerine bağlı kalır.

Hastaların konu olduğu vaka bildirimleri dahil tüm yayınlarda kişisel verilerin korunması ilkesine bağlı kalır.

Çalışmaya katılanların ve araştırmaya katkısı olanların hakkını gözetir. Yayınlarında çalışmanın planlanması, yürütülmesi, sonuçlarının analizi ve yayına hazırlanması aşamalarında anlamlı düzeyde katkısı olan kişilere yazar olarak yer verir. Yazar sıralamasının belirlenmesinde araştırmaya ve yayına katkı derecelerini dikkate alır. Gölge yazarlık, hediye yazarlık ya da anlaşarak karşılıklı yazarlık gibi haksız uygulamaların içinde yer almaz.

Yayınlarda başka bir yazara ait eserden ya da çalışmadan alınacak her türlü alıntı, bilgi ve veriyi kaynak göstererek kullanır.

Yayın sürecinde tarafsız bir hakem değerlendirmesini sekteye uğratanak şekilde davranmaz.

Uydurma, çarpıtma, dilimleme yoluyla yayın yapmaz. Anlaşmalı atıf yapmaz.

Yağmacı dergiler, yağmacı kongreler gibi etik açıdan kabul edilemez ortamların farkında olur, araştırmalarını bu ortamlar aracılığı ile duyurmaz, yayımlamaz. Bu konularda meslektaşlarını bilgilendirir.

Araştırma sonuçlarının kitle iletişim araçları, geleneksel medya, yeni medya ve diğer yayın ortamlarında duyurulmasında ve yayımlanmasında yayın etiği ilkelerine bağlı kalır. Araştırma sonuçlarıyla ilgili yanlış ve çarpıtılmış bilgilerin yayımlandığını fark ettiğinde tekzip ve gerekli düzeltmeyi sağlamaya çalışır.

Araştırma ve yayın etiği alanındaki gelişmeleri yakından izler ve ilgili güncellemeleri uygulamalarına aktarır.

* Başlıca y6nlendirici ve bağlayıcı belgeler D6nya Tabipler Birliği (DTB) Helsinki Bildirgesi, DTB Hawaii Bildirgesi, Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Biyotıp S6zleşmesi, Sağlık Bakanlığı Hasta Hakları Y6netmeliği, T6rk Tabipleri Birliği Hekimlik Mesleği Etik Kuralları ve insan araştırma etiği ile hayvan deneyleri etik ilkelerinin yer aldığı y6netmelik ve y6nergelerdir.